

TYÖSUOJELU SUOMESSA

■ SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Esitteitä 2016:4

*Kaikille mahdollisuus
terveelliseen ja
turvalliseen elämään.*

Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2016:4

TYÖSUOJELU SUOMESSA

■ SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Helsinki 2016

Työsuojelu Suomessa

Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2016: 4

ISBN 978-952-00-3776-5 Nid.

ISBN 978-952-00-3777-2 PDF

URN: ISBN:978-952-00-3777-2

Kustantaja: Sosiaali- ja terveysministeriö

Taitto: Mainostoimisto Hurraa Oy

Kuvat: Kuva- ja Agentuuritoimisto Keksi, Istock, Heli Sorjonen

Paino: Lönnberg Print & Promo

SISÄLLYS

1	Työsuojelun sisältö ja merkitys	4
	Ministeriöiden välinen työnjako ja yhteistyö	6
2	Lainsäädäntö ohjaa työsuojelua	8
	Työsuojeluvalvonta	10
	Valvonnan keinot	11
	Markkinavalvonta	11
	Erityislainsäädäntö	12
3	Työsuojelun yhteistoiminta	14
4	Ministeriö johtaa työsuojeluhallinnon toimintaa	15
	Kehittämistoiminta, verkostoyhteistyö ja ohjelmat	16
5	Aluehallinnon työsuojeluviranomaiset	
	ohjaavat ja valvovat	20
6	Työsuojelun toimijoita	23
7	Työterveyshuolto	26
8	Työkyvyn tukeminen	27
9	Kansainväliset yhteydet	28
10	Tilastotietoja	30

I Työsuojelun sisältö ja merkitys

Mielekäs työ, jossa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen terveys sekä työturvallisuus on varmistettu, on tärkeä osa ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja elämänlaatua.

Hyvät työolot edistävät työssä jaksamista, tuottavuutta ja kilpailukykyä. Huonojen työolojen aiheuttamat vuosittaiset kansantaloudelliset menetykset ovat miljardeja euroja puhumattakaan inhimillisistä hyvinvointitappioista. Työhyvinvoinnin edistämiseen sijoitettu pääoma tuottaa hyvän koron.

Suomessa työsuojelu kattaa työn turvallisuuden ja terveellisyden lisäksi myös palvelussuhteen ehdot, henkisen hyvinvoinnin, johtamisen ja organisaation toimivuuden sekä tuottavuuden ja yhteistoiminnan.

Päävastuu työolojen kehittamisestä on työpaikoilla. Työnantajalla on laissa säädetty vastuu työn turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Työnantaja vastaa myös työsuojelutoiminnasta ja työympäristön parantamisesta aiheutuvista kustannuksista. Myös työntekijän on osaltaan huolehdittava omasta ja muiden työntekijöiden turvallisuudesta. Työsuojeluhallinto, työterveyshuolto ja muut asiantuntijapalvelut tukevat työpaikkojen toimintaa.

Työsuojeluviranomaiset suuntaavat toimintansa työhyvinvoinnin kannalta tärkeimpiin kysymyksiin. Työsuojeluhallinto toimii tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa työntekijöiden turvallisuuden, hyvinvoinnin, terveyden sekä tuotanto- ja palvelutoiminnan tulosten parantamiseksi.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on asettanut tavoitteeksi, että elinikäinen työssäoloaika pitenee kolmella vuodella vuoteen 2020 mennessä. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää useita eri toimenpiteitä.

Tavoitetila vuonna 2020:

- Ammattitautien määrä vähenee 10 %
- Työpaikkatapaturmien taajuus alenee 25 %
- Koettu fyysinen kuormitus vähenee 20 %
- Koettu psyykinen kuormitus vähenee 20 %.

luvut osoittavat muutosta verrattuna vuoteen 2010

Suomessa kuolemaan johtaneet työtapaturmat ovat vähentyneet 50 vuodessa yli 400:sta noin 30:een. Työtapaturmien kokonaislukumäärä ei kuitenkaan ole laskenut, vaan se on pysynyt 125 000 tapaturman vuositasolla jo kymmenkunta vuotta. Ammattitautiepäilyjen kokonaislukumäärä on viimeisten kahdeksan vuoden aikana laskenut puoleen. Viimeisen työolotutkimuksen mukaan 32 % vastanneista koki työnsä ruumiillisesti erittäin tai melko rasittavaksi. Vastaavasti 48 % koki työnsä henkisesti erittäin tai melko raskaaksi.

Elinkeinoelämän keskusliiton työaikatiedustelun mukaan sairaus- ja tapaturmapoissaolojen osuus teoreettisesta säännöllisestä työajasta oli vuonna 2013 4,3 %. Alkavien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on alentunut 26 % vuodesta 2008 vuoteen 2014, mutta 18 600 henkilön työura katkesi silti ennen aikaisesti työkyvyttömyyseläkkeeseen vuonna 2014. Suurimmat lyhyt- ja pitkäaikaista työkyvyttömyyttä aiheuttavat sairausryhmät olivat tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja mielenterveyden häiriöt. Menetetyn työpanoksen kustannusten on arvioitu olevan noin 2 miljardia euroa kuukaudessa, yhteensä 24 miljardia euroa vuodessa.

Ministeriöiden välinen työnjako ja yhteistyö

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) vastaa muun muassa työn terveellisuuden ja turvallisuuden, lakisääteisten vakuutusten (työeläke-, tapaturma-, liikennepotilas- ja ympäristövahinkovakuutus) sekä sukupuolten välisen tasa-arvon kehittämisestä ja lainsäädännön valmistelusta. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö vastaa työsuojelun valvonnasta, kehittämisestä ja työsuojeluun liittyvän lainsäädännön laatimisesta sekä työterveyshuollon kehittämisestä. Ministeriö toimii tiiviissä yhteistyössä mm. työ- ja elinkeinoministeriön, ympäristöministe-

riön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetusministeriön, sisäasiainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä muiden viranomaisten kanssa asioissa, joilla on yhtymäkohtia työsuojeluun.

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) toimialaan kuuluvat työelämän sisältökysymykset, työelämän yhdenvertaisuus, työehtosopimukset ja työriitojen sovittelu. Sille kuuluvat innovaatio- ja teknologiapolitiikka, yritysten kansainvälistyminen ja tekninen turvallisuus. Lisäksi TEM käsittelee työllisyyteen, työttömyyteen ja julkiseen työvoimapalveluun liittyviä asioita. Työelämään liittyvät tehtävät kattavat myös yhdenvertaisuuden turvaamisen, eräät merimiespalvelut sekä palkkaturva-asiat. Ministeriö valmistelee ja kehittää yllä mainittuihin asioihin liittyvää lainsäädäntöä.

2 Lainsäädäntö ohjaa työsuojelua

Suurin osa Suomen uudesta työsuojelulainsäädännöstä valmistellaan Euroopan komission aloitteesta Euroopan unionin toimielimissä. Suomalaiset asiantuntijat osallistuvat aktiivisesti Euroopan unionin työsuojelulainsäädännön valmisteluun. Suomen tavoitteena on nykyaikainen, tehokkaasti vaikuttava, tosiasioihin ja näyttöön perustuva yhteisöläinsäädäntö.

Suomen perustuslain mukaan julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Työturvallisuuslaki määrittää, että työnantajalla on velvollisuus huolehtia työntekijän turvallisuudesta ja terveydestä. Työturvallisuuslaki sisältää säännöksiä myös työntekijän velvollisuuksista sekä työnantajan ja työntekijöiden yhteistoiminnasta työturvallisuuden edistämisessä. Työturvallisuuslakia sovelletaan kaikessa palkkatyössä ja myös muissa siihen rinnastettavissa toiminnoissa.

Työterveyshuoltolakia sovelletaan työhön, jossa työnantajan on noudatettava työturvallisuuslakia. Työnantajan velvollisuus on järjestää ja kustantaa terveydenhuollon ja eri alojen asiantuntijoiden toiminta työstä ja työolosuhteista johtuvien vaarojen ja haittojen torjumiseksi. Työsuojeluviranomaiset valvovat työnantajan työterveyshuollon järjestämisvelvollisuuden noudattamista.

Työsopimuslaissa on säännökset työnantajan ja työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista työsuhteessa. Säännökset koskevat esimerkiksi syrjintäkieltoa, perhevapaita, lomauttamista ja työsopimuksen irtisanomista tai purkamista. Työsopimuslaissa säädetään myös työehtosopimusten yleissitovuudesta.

Yleisiä työsuhdetta koskevia lakeja ovat myös yhdenvertaisuuslaki ja yksityisyyden suojasta työelämässä annettu laki, joiden noudattamista työsuojeluviranomaiset valvovat. Sen sijaan laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta ei kuulu työsuojeluviranomaisten valvonnan piiriin.

Työaikaan koskevat lait muodostavat oman kokonaisuutensa. Työaikalakia täydentävät toimialakohtaiset työaikalait. Vuosilomasta on oma lakinsa. Lisäksi tähän ryhmään kuuluvat opintovapaalaki ja vuorotteluvapaalaki. Työsuojeluviranomainen valvoo myös näiden lakien noudattamista.

Työtäpaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijän oikeudesta saada korvausta työtäpaturmasta tai ammattitaudista. Työnantajalla on velvollisuus vakuuttaa työntekijänsä työtäpaturman ja ammattitaudin varalta. Työsuojeluviranomaiset valvovat, että työnantaja täyttää vakuuttamisvelvollisuutensa.

Työn turvallisuus riippuu myös siinä käytettävien koneiden, henkilösuojainten ja muiden teknisten laitteiden sekä kemikaalien ominaisuuksista. Teknisten laitteiden valmistajaa koskevista velvoitteista säädetään niiden vaatimustenmukaisuudesta annetussa laissa. Laki velvoittaa valmistajan lisäksi maahantuojaa, myyjää ja muuta henkilöä, joka luovuttaa teknisen laitteen markkinoille tai käyttöön. Lain nojalla on annettu asetuksia muun muassa koneista, henkilösuojaimista. Kemikaaleja valmistavien, markkinoille saattavien ja käyttävien toiminnanharjoittajien velvoitteet perustuvat sellaisenaan velvoittaviin EU-asetuksiin.

Kansallisesti kemikaalilaissa säännellään lähinnä viranomaisten tehtävistä EU-asetusten täytäntöönpanossa, sekä eräistä kansallisista velvoitteista. Työsuojeluviranomaiset valvovat näiden lakien noudattamista.

Rikoslaisissa on erityinen luku työririkoksista. Työturvallisuusrikoksesta, työaika-suojelurikoksesta, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, työntekijöiden edustajan oikeuksien loukkaamisesta, työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta, työnvälitysrikoksesta ja luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä on säädetty rikoslaisissa rangaistus. Rangaistukseen voidaan tuomita työnantaja tai tämän edustaja. Rikoksesta riippuen rangaistuksena on sakkoa tai vankeutta, jota ankarimmassa tapauksessa voidaan tuomita kaksi vuotta. Lisäksi oikeushenkilö voidaan tuomita työturvallisuusrikoksesta yhteisösakkoon, jonka suuruus vaihtelee 850 euron ja 850 000 euron välillä.

Erityislainsäädäntö

Tekniseen turvallisuuteen liittyvä lainsäädäntö ja viranomaistoiminta liittyvät läheisesti työsuojeluun. Työturvallisuuslaki on yleislaki, jota erityislait täydentävät. Erityislainsäädäntöä on esimerkiksi sähköturvallisuudesta, säteilyturvallisuudesta, paineastioista, hisseistä ja kemikaaleista. Asianomaiset erityisviranomaiset valvovat näiden säädösten noudattamista.

Työehtosopimusten yleissitovuus – mitä se on?

Työehtosopimus on sopimus, jonka yksi tai useampi työnantaja tai työnantajien yhdistys tekee yhden tai useamman rekisteröidyn työntekijän yhdistyksen kanssa. Työehtosopimus sisältää määräyksiä työsuhteen ehdoista ja työoloista. Työehtosopimus velvoittaa niitä, jotka ovat tehneet sen tai yhtyneet sopimukseen. Tätä sanotaan normaalisitovuudeksi. Jos työehtosopimus on valtakunnallinen, asianomaisella alalla edustavana pidettävä työehtosopimus, se on yleissitova työehtosopimus. Yleissitovuus laajentaa työehtosopimuksen vähimmäisehdot myös järjestäytymättömien työnantajien palveluksessa oleviin työntekijöihin. Järjestäytymättömän työnantajan on noudatettava yleissitovan työehtosopimuksen määräyksiä. Työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunta vahvistaa päätöksellään, mitkä työehtosopimukset ovat yleissitovia.

Työsuojeluvalvonta

Työsuojeluviranomaisten tehtävistä ja keinovalikoimasta säädetään laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (valvontalaki). Työnantajien ja työntekijöiden yhteistoiminta työsuojeluasioissa järjestetään laissa säädetyllä tavalla, jos työpaikalla ei ole noudatettava asiaa koskevaa työmarkkinaosapuolten välistä sopimusta.

Työsuojeluvalvonnassa on kaksi kokonaisuutta – työpaikka- ja markkinavalvonta. Työpaikkavalvonnaksi kutsutaan työpaikan olosuhteiden ja työnantajan noudatettavaksi säädettyjen lakien noudattamisen valvontaa. Markkinavalvonta on markkinoilla olevien työssä käytettävien teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden valvontaa. Se kohdistuu valmistajiin, valtuutettuihin edustajiin, maahantuojiin ja jakelijoihin.

Valvonnan keinot

Aluehallintovirastojen (AVI) työsuojelun vastuualueet eli aluehallinnon työsuojeluviranomaiset valvovat työsuojelulainsäädännön noudattamista. Työsuojelutarkastajalla on oikeus päästä työpaikalle ja tehdä työpaikkatarkastus. Hänellä on myös oikeus saada työnantajalta valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Työpaikalle tehtävästä tarkastuksesta ilmoitetaan yleensä etukäteen, jos yllätystarkastus ei ole valvonnan kannalta tarpeellinen. Tarkastaja esittää työpaikalla yhteenvedon keskeisistä havainnoista ja kertoo, mitä toimenpiteitä hän edellyttää työnantajalta. Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus. Valvontalaki määrittää ne toimenpiteet, joihin työsuojelutarkastaja ja työsuojeluviranomainen voivat ryhtyä, mikäli työnantaja tai muu valvonnan kohde ei noudata sille lainsäädännössä asetettuja velvollisuuksia.

Työsuojelutarkastaja antaa tarkastuskertomuksessa toimintaohjeet vähäisten puutteiden korjaamisesta. Suuremmista puutteista tai tietyissä asioissa toimintaohjeen noudattamatta jättämisestä tarkastaja antaa kehotuksen, jonka noudattamista valvotaan. Jos työnantaja ei ole noudattanut tarkastajan antamaa kehotusta määräajassa, tarkastaja siirtää asian työsuojeluviranomaisen käsiteltäväksi. Tarvittaessa työsuojeluviranomainen voi tehdä velvoittavan päätöksen ja asettaa sen tehosteeksi uhkasakon.

Tarkastaja voi määrätä väliaikaisen käyttökiellon (kieltää koneen, työvälineen tai muun teknisen laitteen käytön tai työmenetelmän tai työnteon jatkamisen), jos työpaikalla vallitsevasta lainsäädännön vastaisesta puutteellisuudesta tai epäkohdasta työntekijälle aiheutuva hengen tai terveyden menettämisen vaara on välitön. Työsuojeluviranomainen vahvistaa väliaikaisen käyttökiellon tai toteaa sen rauenneeksi kuultuaan työnantajaa. Käyttökiellon tehosteeksi voidaan määrätä uhkasakko.

Työsuojeluviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Jos työsuojelutarkastuksessa ei ole toimittu lainmukaisesti, siitä voidaan tehdä kirjallinen muistutus työsuojeluviranomaiselle.

Jos työsuojeluviranomainen epäilee, että sen valvottavana olevassa työpaikassa on tehty rangaistavaksi säädetty työrikos, työsuojeluviranomainen ilmoittaa siitä poliisille. Syyteharkinta kuuluu viralliselle syyttäjälle. Työsuojeluviranomaista on kuultava asiantuntijana esitutkinnan ja syyteharkinnan aikana ja vielä tuomioistuimen suullisessa käsittelyssä.

Asianomaiset työmarkkinajärjestöt valvovat työehtosopimusten noudattamista. Työsuojeluviranomaiset valvovat, että myös järjestäytymättömät työnantajat noudattavat yleissitovia työehtosopimuksia. Kun työsuojeluviranomaiset valvovat yleissitovien työehtosopimusten noudattamista, ne toimivat yhteistoiminnassa niiden työnantajien ja työntekijäjärjestöjen kanssa, joiden tekemistä sopimuksista on kysymys.

Markkinavalvonta

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto tekee markkinavalvonnan osalta tarvittavia päätöksiä. Päätöksillä estetään vaarallisten tai muuten vaarallisten vastustavien työssä käytettävien teknisten laitteiden markkinoilla olo tai rajoitetaan sitä. Yleensä tuotteen markkinoilla oloa rajoittavasta päätöksestä on ilmoitettava myös Euroopan komissiolle ja muille EU:n jäsenvaltioille. Näiden päätösten perustaksi tarvittavat selvitykset tehdään yleensä AVI:n työsuojelun vastuualueella. Ministeriön tekemään päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta.

3 Työsuojelun yhteistoiminta

Työsuojelun yhteistoiminta työpaikalla perustuu useimmiten asiaa koskeviin työmarkkinajärjestöjen sopimuksiin. Valvontalaissa on kuitenkin säännökset siltä varalta, että tällaisia sopimuksia ei ole. Laissa on myös säännökset niistä asioista, joista ei voida sopia laista poikkeavalla tavalla. Sopimuksella ei voida

- rajoittaa työsuojeluvaltuutetun oikeutta saada tietoja tai keskeyttää vaarallista työtä
- rajoittaa työsuojeluvaltuutetun irtisanomissuojaa.

Työsuojeluvaltuutettu edustaa työsuojelun yhteistoiminnassa työntekijöitä. Laki edellyttää, että vähintään kymmenen työntekijän työpaikalla työntekijät valitsevat keskuudestaan työsuojeluvaltuutetun. Työsuojeluvaltuutetulla on oikeus saada koulutusta tehtävänsä sekä vapautusta muista tehtävistä työsuojeluvaltuutetun tehtävän hoitamista varten. Työsuojeluvaltuutetulla on oikeus saada tehtävänsä hoitamista varten tarpeelliset tiedot työnantajalta. Valtuutettu voi myös keskeyttää edustamiensa työntekijöiden tekemän vaarallisen työn. Työnantajan edustajana on työsuojelupäällikkö, jos työnantaja ei itse hoida työsuojelun yhteistoimintaan kuuluvia tehtäviä.

Työsuojelun yhteistoiminnassa käsiteltäviä asioita ovat kaikki työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttavat työstä johtuvat asiat. Jos asia koskee vain yhtä työntekijää, asia käsitellään hänen ja hänen esimiehensä kesken, mutta työsuojeluvaltuutetulla on oikeus osallistua siihen. Laajemmat asiat käsitellään työsuojelutoimikunnassa, jonka jäseninä ovat työsuojeluvaltuutetut ja muut työntekijöiden valitsemat edustajat sekä työnantajan nimeämät edustajat.

Laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta säädetään vain työsuojelua koskevasta työpaikan yhteistoiminnasta. Erikseen ovat muut henkilöstön osallistumisjärjestelmiä koskeva lait, esimerkiksi laki yhteistoiminnasta yrityksissä.

4 Ministeriö johtaa työsuojeluhallinnon toimintaa

Työsuojeluhallinnosta ja sen tehtävistä säädetään laissa työsuojeluhallinnosta. Suomen työsuojeluhallinto muodostuu sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastosta ja aluehallintovirastojen (AVI) työsuojelun vastuualueista.

Ministeriö ohjaa aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueita, valmistelee ja kehittää työsuojelun lainsäädäntöä sekä työsuojelupolitiikkaa ja huolehtii kansainvälisestä yhteistyöstä työsuojelun alalla. Työsuojelun vastuualueet huolehtivat työsuojelun alueellisesta valvonnasta, ohjeistuksesta ja ohjauksesta. Valvontatehtävää suorittaessaan työsuojeluhallinto on riippumaton. Valtion talousarviossa osoitetaan joka vuosi tarvittavat varat työsuojeluviranomaisten toimintaan.

Työsuojelun vastuualueiden tavoitteista sovitaan nelivuotisilla tulossopimuksilla, joita tarkennetaan vuosittain. Työsuojelun vastuualueen johtaja huolehtii, että tehtävät hoidetaan sovittujen tulostavoitteiden mukaisesti.

Työsuojeluhallinnon käytettävissä on noin 510 henkilötyövuoden resurssi, josta noin 450 henkilötyövuotta on sijoitettu työsuojelun vastuualueille ja 60 henkilötyövuotta ministeriöön. Työsuojeluviranomaisten valvottavana on noin 280 000 valvontakohtetta. Vuosittain tarkastajat tekevät yli 25 000 tarkastusta

Kehittämistoiminta, verkostoyhteistyö ja ohjelmat

On tärkeää, että jokainen työpaikka luo itse oman työhyvinvointinsa joka päivä. Työpaikoilla tapahtuva työterveys- ja työturvallisuusyhteistyö, jossa työnantaja, henkilöstö, työpaikan työsuojeluorganisaatio ja työterveyshuolto tekevät hyvää yhteistyötä keskenään, on ensiarvoisen tärkeää työn terveellisyyden ja turvallisuuden varmistamisessa. Vaikuttamalla myönteisesti työn turvallisuuteen ja terveellisyyteen sekä työhyvinvointiin, pystytään lisäämään työkykyä ja työn

Kolmikanta

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) kolmikantaperiaate on Suomen työsuojeluhallinnon keskeinen toimintaperiaate. Kolmikantaperiaate tarkoittaa sitä, että hallituksen ohella myös työnantajien ja työntekijöiden edustajat ovat hahmottamassa, hyväksymässä ja toteuttamassa työsuojelua koskevia toimenpiteitä. Siten toimenpiteistä tulee tehokkaita ja käytännön todellisuuteen pohjautuvia.

mielekkyyttä sekä työn tuottavuutta. Myös välittämisen, innovatiivisuuden ja kannustamisen kulttuuri lisääntyy.

Työpaikan omaa kehittämistoimintaa tukevat monet toimijat paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Työpaikat voivat jakaa keskenään hyviä käytäntöjään ja kokemuksiaan esimerkiksi Työpaikkojen työhyvinvointitoimijoiden verkostossa tai Tepsivät teot työelämään -tietopankissa. Työpaikkoja tukevat lisäksi erilaiset tutkimus-, kehittämis- ja koulutusorganisaatiot.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus tekee aktiivista yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa, jotta tietoisuus työturvallisuus- ja työterveysasioiden sekä työhyvinvoinnin merkityksestä paranee yhteiskunnan eri tasoilla. Näin tuetaan myös työpaikkojen aktiivista omaa toimintaa. Strategioihin, erilaisiin ohjelmiin, toimintatapoihin, viestintään ja johtamiseen vaikutetaan yhdessä. Tätä työtä tehdään työpaikkoja ja ihmistä varten.

Suomalaiset työnantajat ja työntekijät ovat hyvin järjestäytyneitä. Elinkeinoelämän Keskusliitto edustaa yksityisiä työnantajia. Työntekijöitä edustavat Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ja Akava, joka on korkeakoulutettujen keskusjärjestö. Suomen Yrittäjät edustavat sekä yksityisyrittäjiä että työnantajayrityksiä. Edunvalvonnan piirissä olevien työntekijöiden järjestäytymisaste on 73% (v. 2014) mikä on erittäin korkea verrattuna useisiin muihin maihin.

Työsuojeluosastolla laaditaan erilaisia selvityksiä ja analyyseja työelämän nykytilasta sekä tulevaisuuskatsauksia ja laskelmia. Niitä käytetään taustamateriaaleina strategiatyölle ja esityksille työsuojelun kehittämiseksi. Osastolla koordinoidaan tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä valmistellaan ja johdetaan ohjelmia ja muita hankkeita työelämän tueksi.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus tekee aktiivista yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa, jotta tietoisuus työturvallisuus- ja työterveysasioiden sekä työhyvinvoinnin merkityksestä paranee yhteiskunnan eri tasoilla. Näin tuetaan myös työpaikkojen aktiivista omaa toimintaa. Strategioihin, erilaisiin ohjelmiin, toimintatapoihin, viestintään ja johtamiseen vaikutetaan yhdessä. Tätä työtä tehdään työpaikkoja ja ihmistä varten.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus tekee aktiivista yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa, jotta tietoisuus työturvallisuus- ja työterveysasioiden sekä työhyvinvoinnin merkityksestä paranee yhteiskunnan eri tasoilla. Näin tuetaan myös työpaikkojen aktiivista omaa toimintaa. Strategioihin, erilaisiin ohjelmiin, toimintatapoihin, viestintään ja johtamiseen vaikutetaan yhdessä. Tätä työtä tehdään työpaikkoja ja ihmistä varten.

Suomalaiset työnantajat ja työntekijät ovat hyvin järjestäytyneitä. Elinkeinoelämän Keskusliitto edustaa yksityisiä työnantajia. Työntekijöitä edustavat Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ja Akava, joka on korkeakoulutettujen keskusjärjestö. Suomen Yrittäjät edustavat sekä yksityisyrittäjiä että työnantajayrityksiä. Edunvalvonnan piirissä olevien työntekijöiden järjestäytymisaste on 73% (v. 2014) mikä on erittäin korkea verrattuna useisiin muihin maihin.

Viime vuosien merkittävimmät kehittämistoimet:

- Työhyvinvointifoorumi (2008–2015). Tavoitteena oli valtakunnallisen ja alueellisen verkostotoiminnan vakiinnuttaminen.
- Teps-i-hanke (2011–2015). Tarkoituksena oli tuottaa työpaikoille avoin hyvien käytäntöjen jakamislusta.
- Osatyökykyiset työssä (Osku) -ohjelma (2013–2015). Tavoitteena oli tarjota tukea ja välineitä osatyökykyisten työssä jatkamiseen ja työllistymiseen.
- Kosteus- ja homeongelmien havaitseminen ja korjaaminen työpaikoilla -hankkeet (2013–2015).
- Työ- ja perhe-elämä -ohjelma (2014–2015). Tavoitteena oli koota toimintamalleja ja käytäntöjä työn ja perheen yhteensovittamisen parantamiseksi.
- Mielekäs-ohjelma (2014–2015). Tavoitteena oli lisätä sosiaali- ja terveysalan vetovoimaisuutta.
- Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston kansalliset kampanjat (vuodesta 2001 alkaen).

Työhyvinvointifoorumin valtakunnallinen ja alueellinen verkostoyhteistyö on vakiintunut. Tavoitteena on edelleen vahvistaa eri toimijoiden verkostoyhteistyötä synergiaetujen tehostamiseksi. Tepsivät teot työelämään -tietopankki, joka kokoaa yhteen työhyvinvointia edistäviä käytäntöjä suomalaisilta työpaikoilta, on avattu Yrityssuomi.fi-verkkosivustolle.

Osatyökykyiset työssä -ohjelman tuloksia käytetään pohjana hallituksen Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihankkeessa (2015–2018). Kosteus- ja homeongelmien havaitseminen ja korjaaminen työpaikoilla hankkeet ovat toteutuneet ja tuloksia hyödynnetään työpaikoilla sekä oireilevien henkilöiden tunnistamisessa ja hoidossa.

Mielekäs-ohjelman tuloksia hyödynnetään puolestaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työhyvinvoinnin edistämisessä. Työ ja perhe-elämä -ohjelman tulokset ovat käytettävissä osana hallitusohjelman Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa.

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirastolla (EU-OSHA) on merkittävä rooli Euroopan laajuisen yhteistyön ja yhteisen tiedon muokkaajana ja

levittäjänä. Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto johtaa Suomessa viraston toimintaan liittyviä tehtäviä ja kehittämistoimia. Suomessa toimii työsuojeluneuvottelukunnan EU-OSHA jaosto, jossa suunnitellaan ja toteutetaan toimintaa yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja muiden työelämän toimijoiden kanssa viraston periaatteita noudattaen.

5 Aluehallinnon työsuojeluviranomaiset ohjaavat ja valvovat

Työsuojeluviranomaiset valvovat yli sadan säädöksen noudattamista työpaikoilla. Keskeisiä näistä ovat työturvallisuuslaki ja sen nojalla annetut asetukset, työaikalaki, vuosilomalaki, työsopimuslaki, työterveyshuoltolaki sekä laki nuorista työntekijöistä. Työsuojeluviranomaiset myös tiedottavat ja neuvovat työpaikkoja lainsäädännön vaatimuksista. Viranomaisvalvonnan ja ohjauksen tavoitteena on tukea ja edistää työpaikan omaa turvallisuustoimintaa.

Työsuojeluvalvontaa toteutetaan viranomaisen tai asiakkaan aloitteesta. Viranomaisaloitteisen valvonnan valtakunnalliset tavoitteet asetetaan tilasto- ja tutkimustietoihin pohjautuvan analyysin, valvontahavaintojen ja keskeisten sidosryhmien näkemysten pohjalta nelivuotiskausittain. Työsuojeluviranomaiset täydentävät tavoitteita ja kohdentavat valvontaa lisäksi vuosittaisissa tulosneuvotteluissa sovitun mukaisesti alueen erityispiirteiden mukaan. Alueellisesti valvonnan kohdentamista käsitellään myös alueellisissa työsuojelulautakunnissa, joissa ovat edustettuina työmarkkinaosapuolet ja muut keskeiset alueelliset toimijat.

Asiakasaloitteinen valvonta perustuu asiakasyhteydenottoihin. Sekä työnantajat että työntekijät voivat pyytää työsuojeluviranomaisilta neuvoja ja työpaikatarkastusta. Työsuojelun vastuualueet harkitsevat tapauskohtaisesti valvonnan tarpeen. Yleisimmin yhteydenotot liittyvät työsuohdeasioihin. Seuraavaksi eniten asiakasyhteydenottoja tulee fyysiseen ja psykososiaaliseen työympäristöön liittyen.

Työsuojelutarkastus toteutetaan pääsääntöisesti työpaikkakäynnillä, jonka yhteydessä arvioidaan työpaikan olosuhteiden ja työnantajan noudatettavaksi säädettyjen lakien noudattamista. Yksittäisissä valvottavissa asioissa tarkastus voidaan tehdä asiakirjatarkastuksena ilman käyntiä valvontakohteessa. Asiakirjatarkastus voidaan tehdä, kun tarkastus ei edellytä työolojen havainnointia

eikä työpaikkakäynnillä saada lisäarvoa asian selvittämiseen. Tarkastus kohdistuu tällöin yksiselitteisen tiedon selvittämiseen ja asiakirjoista voidaan kiistatta saada selville, onko kyseessä lainvastainen tila vai ei.

Työsuojeluviranomaiset tutkivat lisäksi vakavat työtapaturmat ja ammattitaudit sekä toteuttavat markkinavalvontaa markkinoilla olevien työssä käytettävien teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi.

Työsuojeluvälvontaa tuetaan viestinnän keinoin. Viestintä on tärkeä osa kaikkea työsuojeluviranomaisen toimintaa, mutta erityistä huomiota siihen kiinnitetään vastakunnallisten valvontahakkeiden yhteydessä. Viestintää toteutetaan muun muassa työpaikkavalvonnan yhteydessä, työsuojeluhallinnon työsuojelu.fi-verkkopalvelussa, sosiaalisessa mediassa, henkilöstö- ja sidosryhmälehden kautta sekä erillisillä tiedotteilla. Lisäksi työsuojelunäyttely levittää tietoa erilaisissa messutapahtumissa.

Viisi työsuojelun vastuualuetta

6 Työsuojelun toimijoita

Työsuojelun tärkeimmät toimijat ovat työpaikoilla. Tämä koskee sekä lainsäädäntöön perustuvaa työsuojelua että vapaaehtoista työolojen kehittämistä. Avainasemassa ovat työpaikan johto ja linjaorganisaatio. Työnantajan ja työntekijöiden yhteistoiminta on työsuojelun keskeinen ulottuvuus. Työsuojelu työpaikoilla tuottaa parhaan tuloksen, kun työnantaja ja työntekijät toteuttavat sitä yhteistyössä.

Paitsi työsuojeluhallinto, myös muut viranomaiset ja niiden asiantuntemus tukevat työsuojelua ja siihen vaikuttavia toimia. Tällaisia viranomaisia ovat esimerkiksi Valvira, Säteilyturvakeskus ja Turvallisuus ja kemikaalivirasto (Tukes).

Yliopistot ja muut tutkimuslaitokset tekevät tärkeää työtä ajantasaisen tiedon saamiseksi työelämästä. Monet organisaatiot tekevät aktiivista tutkimus- ja kehitystyötä työelämän ja työpaikkojen tarpeisiin.

Työterveyslaitos (TTL)

Työterveyslaitos on työhyvinvoinnin asiantuntija, joka tutkii, palvelee ja kouluttaa. Työterveyslaitos kehittää asiakkaiden kanssa työyhteisöjä paremmin toimiviksi ja työympäristöjä turvallisemmiksi sekä tukee työntekijöiden työkykyä. Sen asiakkaita ovat työpaikat, päättäjät, kansalaiset, työterveysyksiköt sekä muut työhyvinvointia kehittävät organisaatiot. Työterveyslaitoksen visio on "hyvinvointia työstä", sillä terveellinen, turvallinen ja mielekäs työ luo hyvinvointia. Toimipisteet sijaitsevat Helsingissä, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella ja Turussa. Lisätietoja: www.ttl.fi, Twitter: @tyoterveys

Työturvallisuuskeskus (TTK)

Työturvallisuuskeskuksen tavoitteena on parempi työ. Työturvallisuuskeskus tukee ja innostaa 1) johtoa ja henkilöstöä yhdessä rakentamaan parempaa työtä, 2) työsuojelu- ja luottamushenkilöstöä työpaikkansa kehittämisessä sekä 3) esimiehiä ymmärtämään vastuunsa ja työyhteisön merkityksen työhyvinvoinnin ja tuottavuuden parantamisessa. Työturvallisuuskeskus tarjoaa työyhteisöjen

kehittämiseen tietoa ja osaamista kouluttamalla ja tiedottamalla. Se ennakoi tulevaisuuden haasteita ja huomioi työelämän muutokset sekä työyhteisöjen tarpeet. Työturvallisuuskeskus pyrkii käytännönläheisillä palveluillaan helpottamaan asiakkaidensa arkea, ja kehittää ja tuottaa niitä yhteistyössä asiakkaiden kanssa. Työturvallisuuskeskus luo työhyvinvoinnin, tuottavuuden ja yhteistyön valmiuksia ja toimintatapoja verkostoissa ja yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa. Sen tavoitteena on parantaa työhyvinvointia ja tuottavuutta edistämällä turvallisuutta, terveellisyyttä, yhteistyötä ja hyvää esimiestyötä.

Lisätietoja: www.ttk.fi, Twitter: @TTK_viestii

Työsuojelurahasto (TSR)

Työsuojelurahasto rahoittaa sellaista tutkimus-, kehitys- ja tiedotustoimintaa, joka parantaa työoloja ja edistää työyhteisöjen toiminnan turvallisuutta ja tuottavuutta. Rahoitusmuodot ovat tutkimus-, kehitys- tiedotus- ja koulutushankkeet sekä henkilökohtaiset stipendit. Rahasto rahoittaa lain mukaan Työturvallisuuskeskusta. Varansa rahasto saa työnantajien maksamasta lakisääteisestä tapaturmavakuutusmaksusta. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö valvoo rahaston toimintaa. Työsuojelurahasto julkaisee Tiedon silta -julkaisua. Rahasto ja Työturvallisuuskeskus julkaisevat yhdessä Telma-lehteä, joka on erikoistunut työelämän kehittämiseen.

Lisätietoja: www.tsr.fi, www.tiedonsilta.fi, www.telma-lehti.fi

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK)

Tapaturmavakuutuskeskus koordinoi työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanoa. TVK:n tehtäväkenttä on laaja. Se kehittää työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta ja sen toimeenpanojärjestelmää, edistää eri osapuolien ja toimeenpanojärjestelmän yhteistoimintaa sekä korvausjärjestelmän yhtenäisyyttä. TVK toimii vakuutuslaitosten yhteistyöelimenä, tilastoi työtapaturmat ja ammattitaudit sekä niiden syyt ja seuraukset sekä ehkäisee työtapaturmia ja ammattitautia. TVK:n tehtäviin kuuluu myös työtapaturma- ja ammattitautivahinkojen korvauskäsittely, kun teetettyä työtä ei ole vakuutettu.

Lisätietoja: www.tvk.fi

TEKES

Innovaatorahoituskeskus Tekes kannustaa suomalaisia työpaikkoja kehittämään työelämäinnovaatioita, tuottavuutta ja työelämän laatua.

Lisätietoja: www.tekes.fi, Twitter: @Tekesfi

VTT

Teknologian tutkimuskeskus VTT on puolueeton asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa asiakkailleen korkeatasoisia ja monipuolisia tutkimus-, teknologia- ja innovaatiopalveluja ja tietoa päätöksenteon tueksi riskien, turvallisuuden ja käyttövarmuuden alalla. VTT:n osaamisalueisiin lukeutuu muun muassa palo-, liikenne-, prosessi- ja kemikaaliturvallisuus, tietoturva sekä teollisten ja logististen järjestelmien riskienhallinta. Tämän lisäksi VTT työskentelee lukuisten, myös turvallisuuteen ja käyttövarmuuteen vaikuttavien ilmiöiden, kuten korroosion ja kulumisen parissa.

Lisätietoja www.vtt.fi, Twitter: @VTTFinland

Suomen Standardisoimisliitto (SFS)

Suomen Standardisoimisliitto SFS on standardisoinnin keskusjärjestö Suomessa. Sen jäseniä ovat valtio ja elinkeinoelämän järjestöt. SFS ohjaa ja koordinoi kansallista standardisointityötä ja vahvistaa kansalliset SFS-standardit. Se huolehtii myös tuotteiden ja palveluiden pohjoismaisesta ja eurooppalaisesta ympäristömerkintäjärjestelmästä. Kansainvälinen standardisointijärjestö ISO on syksyllä 2013 aloittanut työterveys- ja työturvallisuusasioiden johtamista käsittelevän standardin valmistelun. Standardisoimisliittoon on perustettu seurantaryhmä SFS/SR 219, joka toimii TTT-järjestelmien standardisoinnin kansallisena asiantuntijaryhmänä. Standardin ISO 45001 odotetaan valmistuvan kesän tai syksyn 2017 aikana.

Lisätietoja: www.sfs.fi, Twitter: @standardeista

7 Työterveyshuolto

Työnantajan on järjestettävä työterveyshuolto työntekijöilleen, jos työssä on yksikin työntekijä. Työterveyshuollon toiminta lähtee yrityksen tarpeista, jotka määrittellään yhdessä työnantajan, työntekijöiden ja työterveyshenkilöstön kanssa. Tämä työterveysyhteistyö ja yhteinen tavoitteiden määrittely on edellytys vaikuttavalle työterveyshuollolle.

Työterveyshuollon tavoitteena on terveellinen ja turvallinen työ ja työympäristö sekä työntekijän terveyden ja työkyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. Työterveyshuolto tekee työpaikkaselvityksiä ja niihin perustuvien vaarojen arviointeja ja antaa toimenpide-ehdotuksia työn terveellisyyden ja turvallisuuden parantamiseksi. Työterveyshuolto tukee työntekijöiden terveyttä ja työkykyä toimien tiiviissä yhteistyössä työpaikkojen kanssa. Työkykyriskit ja mahdollinen kuntoutustarve pyritään tunnistamaan ajoissa. Työterveyshuolto järjestää ja koordinoi tarvittavan hoidon ja kuntoutuksen sekä mahdolliset työn sopeutustoimenpiteet, jotta työntekijä voi jatkaa työssään.

Ehkäisevän työterveyshuollon lisäksi työnantaja voi järjestää työntekijöille yleislääkäritasoista sairaanhoitoa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, aluehallintovirastot ja työsuojeluviranomaiset valvovat työterveyshuollon lainsäädännön toimeenpanoa. Kela korvaa työnantajalle työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneita tarpeellisia ja kohtuullisia kustannuksia sairausvakuutuslain perusteella. Työterveyshuolto on työntekijöille maksutonta. Työterveyshuoltosopimus, voimassa oleva toimintasuunnitelma ja työpaikkaselvitys ovat edellytyksiä sille, että Kela maksaa työnantajalle korvauksia työterveyshuollon kustannuksista.

Työnantaja voi hankkia työterveyshuoltopalvelut terveyskeskuksesta, järjestää palvelut itse tai yhdessä toisen työnantajan kanssa tai hankkia palvelut yksityiseltä terveystalolta (lääkärikeskuksilta). Kelan tilastojen mukaan vuonna 2014 työterveyshuollon piirissä oli 86,9 % palkansaajana toimivasta työvoimasta.

Työterveyshuoltoa kehitetään kolmikantaperiaatteella osana yleistä sosiaali- ja terveystaloutta.

8 Työkyvyn tukeminen

Työterveyshuollon tärkeimpiä tehtäviä on työkyvyn tukeminen. Työterveyshuolto auttaa työpaikkaa laatimaan suunnitelman siitä, miten työpaikalla tuetaan työkykyä ja ehkäistään työkykyä uhkaavia tekijöitä. Nämä ns. työkyvyn hallinnan toimintakäytännöt kuvataan kirjallisesti alle 20 työntekijän työpaikalla joko työpaikkaselvitykseen tai erilliseen asiakirjaan, mikä on edellytyksenä Kelan työnantajalle maksamalle 60 %:n korvaukselle työterveyshuollon ennaltaehkäisevästä toiminnasta.

Vähintään 20 hengen yritys tekee erillisen varhaisen tuen mallin ja työterveyshuollon osuus kirjataan työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. sitä, että työnantaja ja työntekijät ovat sopineet, milloin esimies ottaa puheeksi työkykyongelmat, miten sairauslomatuodistukset kulkevat työterveyshuoltoon ja miten yhteistyössä tuetaan työhön paluuta sairauslomilta.

9 Kansainväliset yhteydet

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) arvion mukaan kuolee vuosittain noin 2,3 miljoona naista ja miestä työssä tapaturmien tai työperäisten sairauksien johdosta. Tämä tarkoittaa noin 6000 ihmistä joka päivä. Turvallinen työ on perusihmisoikeus, joka ei toteudu kaikille.

Suomi ja muut pohjoismaat ovat systemaattisesti parantaneet työoloja yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa ja siten vähentäneet työtapaturmia ja työperäisiä sairauksia. Suomi on aktiivisesti tukenut eri kansainvälisten järjestöjen kanssa kuten YK, ILO, WHO ja IALL, työolojen parantamista maailmalla. Globaalissa kanssakäymisessä tästä hyötyy sekä Suomi että kehittyvät maat. Globaalisen ihmisoikeuskäsityksen ja huonojen työolojen kustannusten lisääntyneen ymmärtäminen on nostanut ihmisarvoiset työolot korkeammalle poliittisella asialistalla.

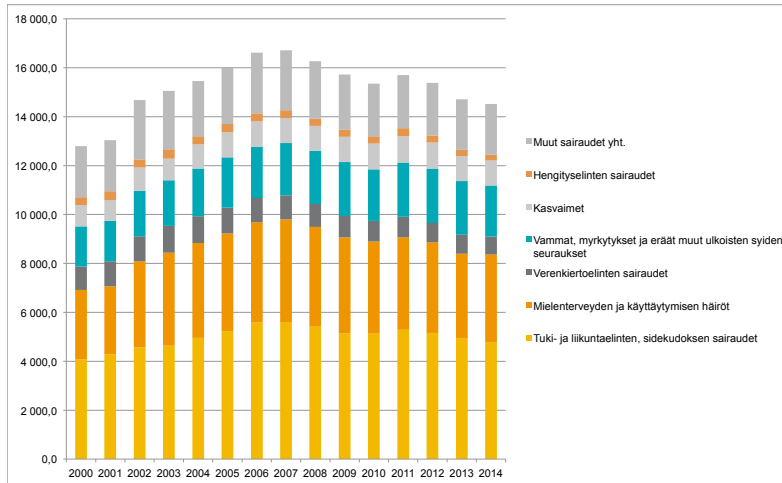
Euroopan unionin työsuojelustrategian tavoitteena on ehkäistä työn vaaroja, yhdistää eri poliittisia välineitä, kuten esimerkiksi lainsäädäntöä, sosiaalista vuoropuhelua, edistämistoimia, hyviä käytäntöjä ja taloudellisia kannustimia, ja luoda yhteistyökumppanuuksia työhyvinvoinnin parantamiseksi. Työterveys ja työturvallisuus ovat yksi Euroopan unionin nykyisen sosiaalipolitiikan tärkeimmistä osa-alueista, mikä vaikuttaa suoraan jäsenmaiden lainsäädäntöön. Suomi on aktiivisesti mukana koko EU:ta koskevan uuden työsuojelualoitteen käynnistämisessä tavoitteena inhimillisen kärsimyksen vähentäminen Yhteistyössä Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston kanssa toteutetaan mm. tiedotus-, ohjaus- ja edistämistoimia.

EU:n jäsenmaiden kesken tehdään yhteistyötä työsuojeluvalvonnassa EU:n johtavien työsuojelutarkastajien komiteassa (SLIC) ja sen alaisissa työryhmissä. Yhteistyö koostuu mm. eurooppalaisista valvontahankkeista, kokouksista ja teemapäivistä, työsuojeluvalvonnan tiedonvaihtoverkostosta (SLIC-KSS) sekä tarkastajanvaihdosta eri maiden välillä.

Pohjoismainen työsuojeluviranomaisten ja tutkimuslaitosten yhteistyö on vilkasta ja monipuolista. Pohjoismailla on keskinäinen työympäristösopimus vuodelta 1989, jonka tavoitteet pyritään toteuttamaan EU tasolla. Pohjoismaisessa ministerineuvostossa yhteistyötä ohjaa työelämän virkamieskomitea ja erityisesti sen työympäristö- ja työoikeusjaostot. Pohjoismainen työsuojelukoulutusinstituutti (NIVA) järjestää kärkeosaamisen koulutusta pohjoismaille ja kansainvälisesti. Monenkeskisen yhteistyön lisäksi Suomen viranomaiset ovat kahdenvälisessä yhteistyössä useiden eri maiden työsuojeluviranomaisten kanssa.

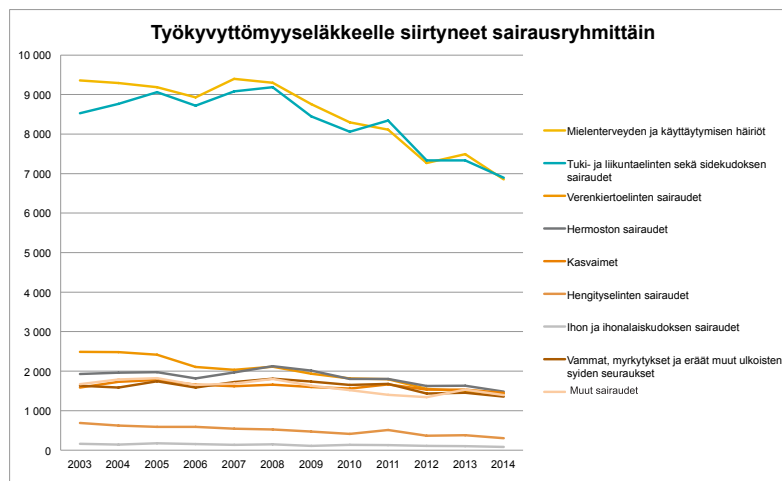
10 Tilastotietoja

Kuvio 1. Korvatut sairauspäivärahopäivät sairauden mukaan 2000-2014

Lähde: Kelan tilastollinen vuosikirja

Kuvio 2. Kaikki työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet sairauden mukaan vuosina 2005–2013.

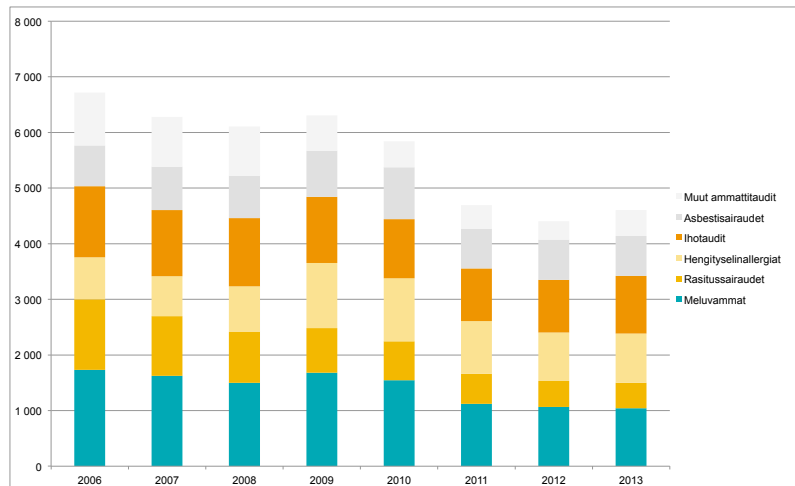
Lähde: Eläketurvakeskus * ennakkotieto

Kuvio 3. Palkansaajien työtapaturmat ja ammattitaudit vuosina 2005-2014.

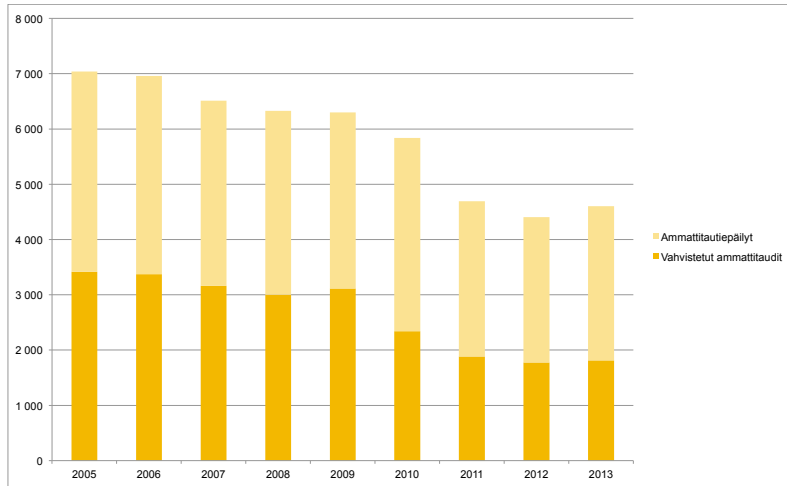
Lähde: Tapaturmavakuutuskeskus

Kuvio 4. Ammattitautien lukumäärät tautiryhmittäin vuosina 2005-2013.

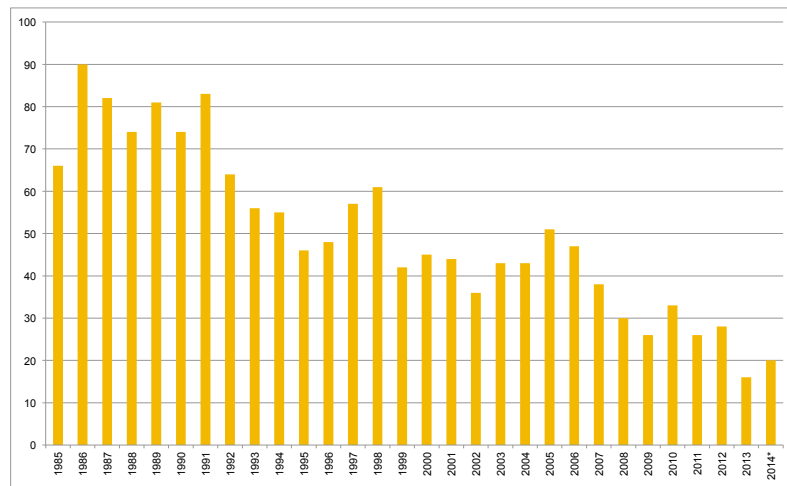
Lähde: Työterveyslaitos, Työperäisten sairauksien rekisteri

Kuvio 5. Palkansaajien ammattitaudit ja -tautiapäilyt vuosina 2005-2013.

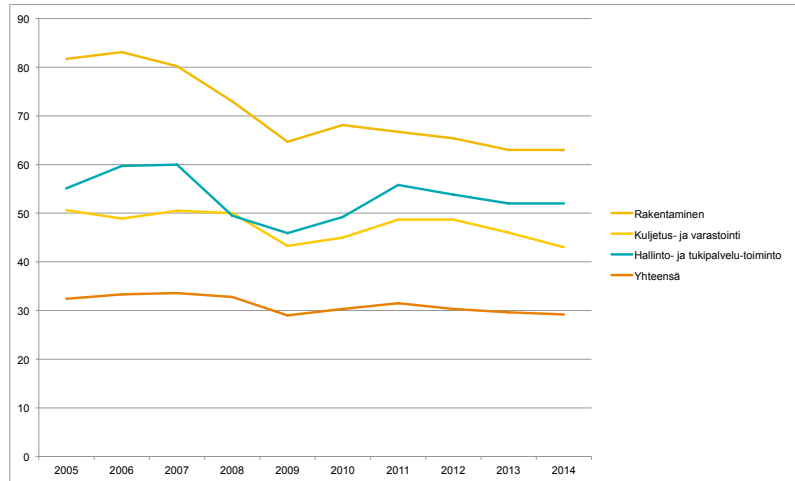
Lähde: Työterveyslaitos, Työperäisten sairauksien rekisteri

Kuvio 6. Palkansaajien kuolemaan johtaneet työpaikkatapaturmat 1980-2014

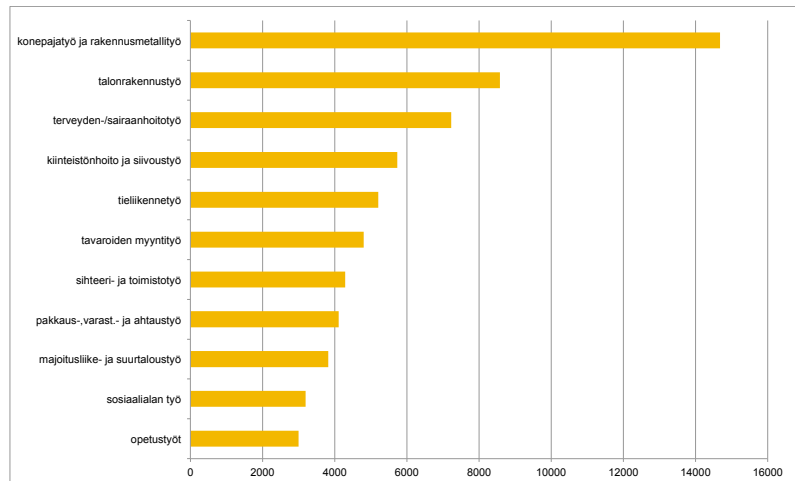
Lähde: Tilastokeskus, Tapaturmavakuutuskeskuksen tilastoaineisto v. 2014

Kuvio 7. Palkansaajien työtapaturmataajuus päätoimialoilla v. 2005-2014.

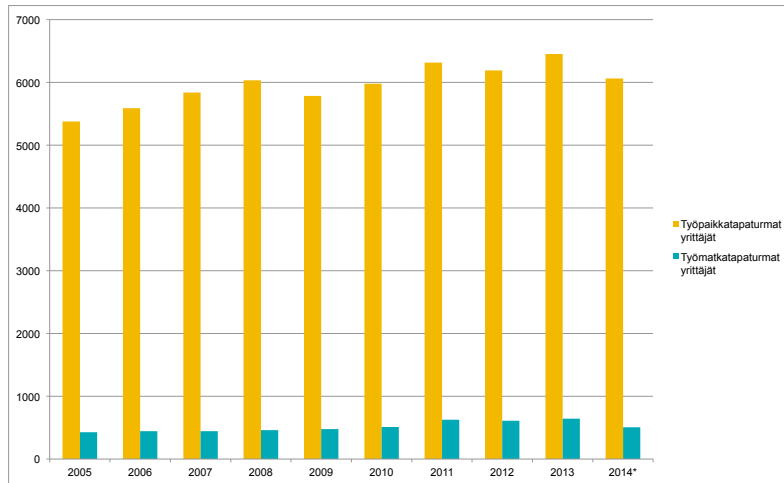
Lähde: Tapaturmavakuutuskeskus

Kuvio 8. Palkansaajien työpaikkatapaturmat ammatin mukaan v. 2014 (ennakkotieto).

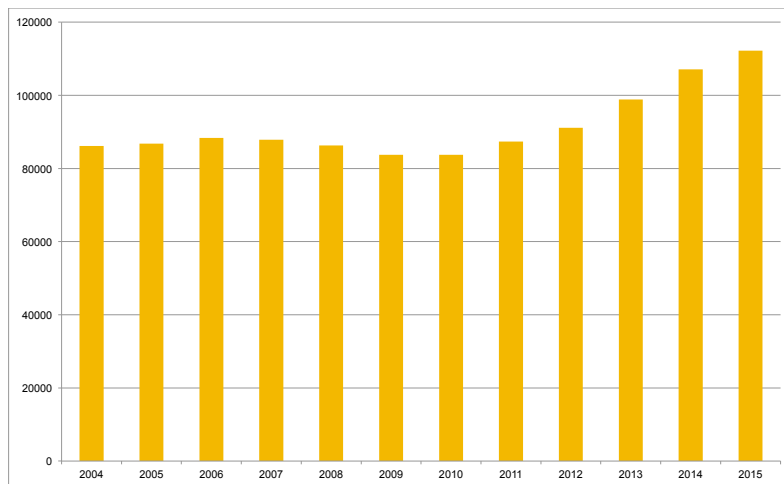
Lähde: Tapaturmavakuutuskeskus

Kuvio 9. Yrittäjien työpaikka- ja työmatkatapaturmat v. 2005-2014.

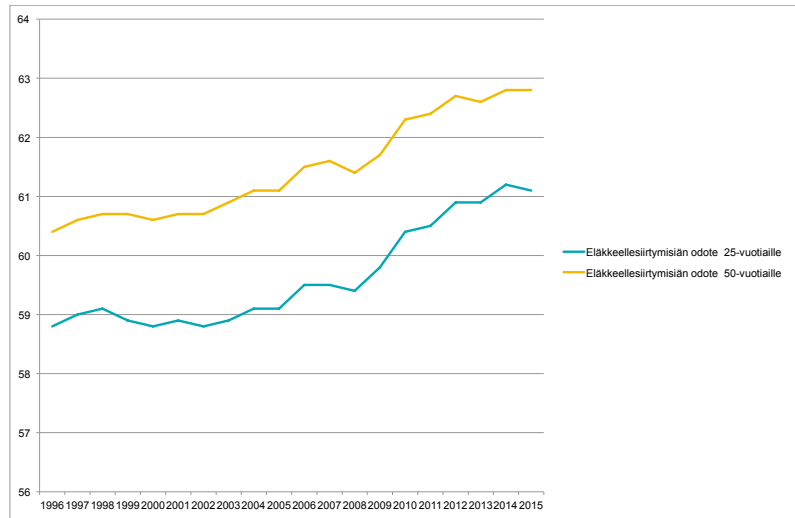
Lähde: Tapaturmavakuutuskeskus

Kuvio 10. Kansaneläkelaitokselta kuntoutuspalveluja saaneita 2004-2015.

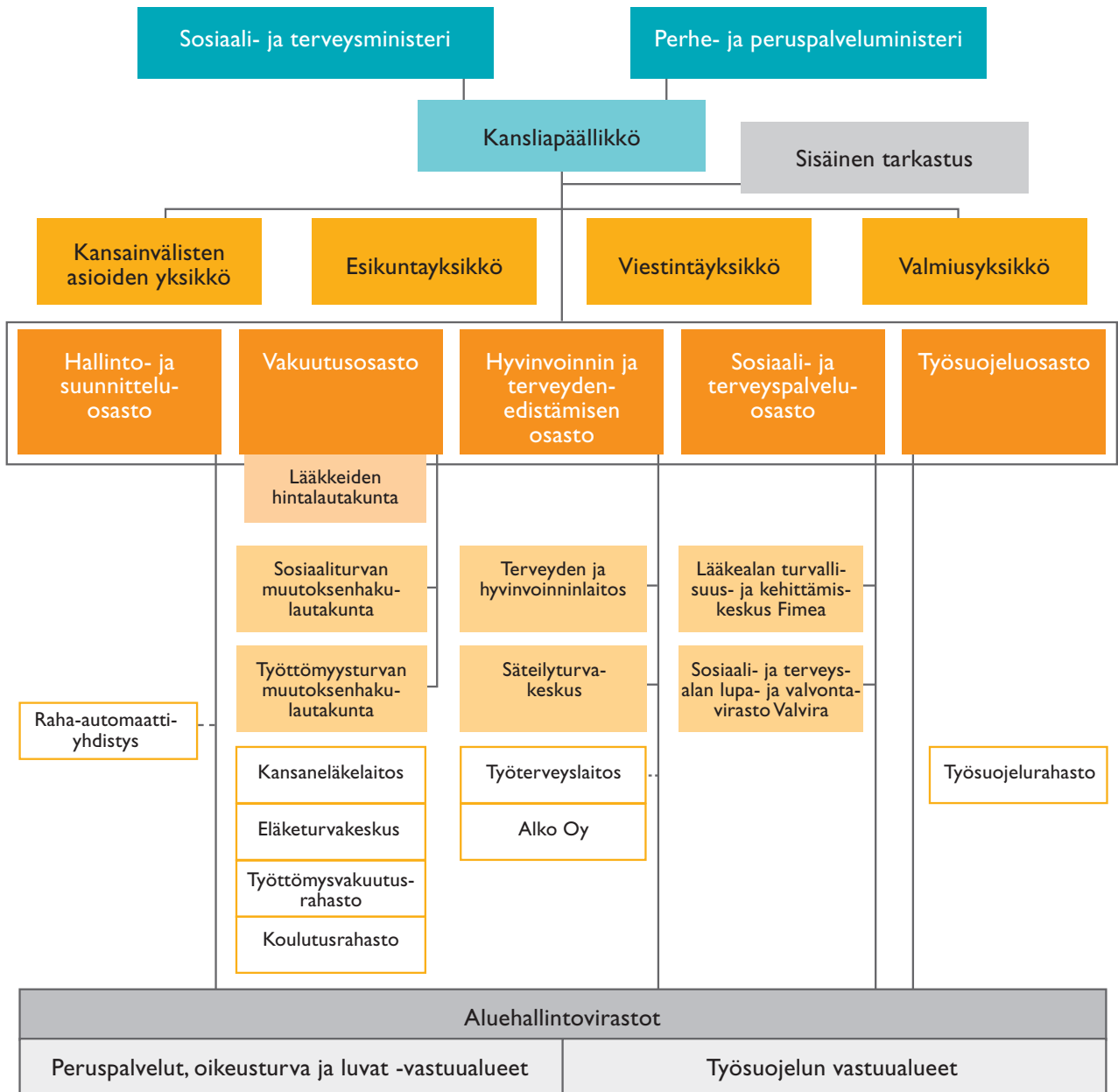
Lähde: Kansaneläkelaitos.

Kuvio II. Eläkkeellesiirtymisiin odote 25- ja 50-vuotiaille vuosina 1996-2014

Lähde: Eläketurvakeskus

Sosiaali- ja terveysministeriö ja hallinnonalan virastot ja laitokset 1.9.2016

Suomen työmarkkinat pähkinäkuoressa

- Suomessa oli asukkaita noin 5,5 miljoonaa vuonna 2014. Vastasyntyneiden miesten elinajanodote oli 78,17 ja naisten 83,87 vuotta.
- Bruttokansantuote oli 205,3 miljardia euroa vuonna 2014. Se oli noin 37 576 euroa henkeä kohden.
- Työvoimaan kuului vuonna 2014 noin 2,7 miljoonaa suomalaista, joista työllisiä oli noin 2,4 miljoonaa. Palkansaajia oli noin 86 % ja yrittäjiä sekä heitä avustavia perheenjäseniä noin 14 %.
- Työllisestä työvoimasta naisia oli 1 193 000 ja miehiä 1 254 000. Työllisyysaste oli 15-64 -vuotiailla naisilla 67,9 % ja miehillä 68,7 %. Vuonna 2014 osa-aikatyössä työskenteli keskimäärin 377 000 henkilöä eli 15,4 % työllisistä. Heistä naisia oli noin kaksi kolmasosaa.
- Vuonna 2014 työllisistä keskimäärin 72 % työskenteli yksityisellä sektorilla. Palvelualat, metsä- ja teknologiateollisuus olivat tuotannon pääsektoreita Suomessa. Toimialoista julkiset ja muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut työllistivät 839 000, teollisuus ja rakennustoiminta 528 000, kaupan ala 290 000, rahoitus, vakuutus ja liikelämän palvelut 343 000, kuljetus ja varastointi 140 000 sekä maa-, riista-, metsä- ja kalatalous 109 000 työntekijää.
- Suomessa oli yrityksiä 363 587, joista pienten ja keski suurten yritysten osuus oli n. 99,9 %. Näistä alle 10 hengen yrityksiä oli 94,7 %, joista pääosa työllistää alle 5 henkilöä.
- Vuonna 2014 kuntoutuspalveluja käytti 107 107 henkilöä, joista 27 % oli taustalla tuki- ja liikuntaelinsairaus ja 44 % mielenterveyden häiriöt. (Kuvio 10)
- Työkäinen väestö oli ikääntynyt. Työvoimasta 18 % oli yli 55-vuotiaita. Eläkkeellesiirtymisen odote työeläkejärjestelmässä vuonna 2014 oli 25-vuotiaalle 61,2 vuotta ja 50-vuotiaalle 62,8 vuotta. (Kuvio 11)

(Lähde: Tilastokeskus; Tilastokeskus Työvoimatutkimus; Kela kuntoutustilastot)

Suomessa työsuojelu kattaa työn turvallisuuden ja terveellisyyden lisäksi palvelusuhteen ehdot, henkisen hyvinvoinnin, johtamisen ja organisaation toimivuuden sekä tuottavuuden ja yhteistöiminnan. Päävastuu työolojen kehittamisestä on työpaikoilla.

Työsuojelu Suomessa –esitteessä kerrotaan, mitä työsuojelu on. Esitteessä kerrotaan myös työsuojelua ohjaavasta lainsäädännöstä sekä työsuojeluorganisaatioiden tehtävistä ja työnjaosta.

www.stm.fi/julkaisut

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

PL 33, 00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite: Meritullinkatu 8, 00170 Helsinki

Vaihde: (09) 16001

Sähköposti: etunimi.sukunimi@stm.fi

Twitter: [@stm_uutiset](https://twitter.com/stm_uutiset)

Työsuojeluosasto

PL 536, 33101 Tampere

Käyntiosoite Uimalankatu 1

Puhelin (09) 16001

Sosiaali- ja terveystieteiden esitteitä 2016:4

ISBN 978-952-00-3776-5 (nid.)

ISBN 978-952-00-3777-2 (PDF)